

Jahon mamlakatlari aloqa korxonalarining xizmatlarini diversifikatsiyalashda nufuzli korxonalarning strategiyalari

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti mustaqil izlanuvchisi

Gafurov Ravshan

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston aloqa korxonalari uchun xizmatlarni diversifikatsiyalashning ilg'or global yondashuvlari hamda ularni milliy telekommunikatsiya tizimiga joriy etish mexanizmlari chuqur tahlil qilingan. Xususan, “kontent + texnologiya” modeli, raqamli xizmatlar segmentatsiyasi, OSS/BSS integratsiyasi, operatsion boshqaruvning transformatsiyasi va TM Forum TeleManagement Forum tomonidan taklif etilgan kompleks boshqaruv modeli asosida telekommunikatsiya xizmatlarining yangi avlod ekotizimini shakllantirish tamoyillari yoritilgan.

Kalit so'zlar. Diversifikatsiya; telekommunikatsiya; OSS/BSS; TM Forum; operatsion boshqaruv; raqamli transformatsiya; “kontent + texnologiya” modeli; LGA Dual Core; static IP; multi-provider arxitekturasini; xizmat sifatini boshqarish; strategik integratsiya; raqamli infratuzilma.

O'zbekiston aloqa korxonalari uchun asosiy tajriba shuki, ular ham faqat texnik jihatdan emas, balki konseptual yondashuvlar nuqtai nazaridan ham transformatsiyalangan bo'lishi lozim: xususan, OAV va ko'ngilochar xizmatlar elementlarini aloqa xizmatlari bilan birgalikda taklif qilish, foydalanuvchining vaqtini, e'tiborini va raqamli xarajat salohiyatini yagona platformada ushlab turishga qaratilgan “kontent + texnologiya” modelini ishlab chiqish dolzarbdir. Bundan tashqari, xizmatlarni segmentlarga ajratish orqali diversifikatsiya darajasini ko'rsatadigan GICS kabi klassifikatsion vositalarni milliy aloqa strategiyasiga joriy etish orqali O'zbekiston kompaniyalari raqobatbardosh xizmatlarni taklif etish, xalqaro investorlar bilan tillashish va transformatsiyani tizimli amalga oshirish imkoniga ega bo'ladi.

“NAZARIY VA AMALIY FANLARDAGI USTUVOR ISLOHOTLAR VA ZAMONAVIY TA’LIMNING INNOVATSION YO’NALISHLARI”

1-rasm. Telekommunikatsiya sohasida xizmatlarni diversifikatsiyalash TM Forum TeleManagement Forum kompaniyasining strategiyasi¹

Telekommunikatsiya sohasida xizmatlarni diversifikatsiyalash faqat yangi mahsulot yoki xizmat turlarini yaratish bilan emas, balki butun biznes va operatsion infratuzilmani qayta ko'rib chiqish, raqamli transformatsiyani kompleks boshqaruv modeli asosida amalga oshirish bilan bog'liq. Diagrammada keltirilgan BSS (Business Support Systems – Biznesni qo'llab-quvvatlash tizimlari) va OSS (Operations Support Systems – Operatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash tizimlari) yondashuvi aloqa sohasida xizmatlar spektrining qanday qilib funksional va strategik asosda kengaytirilishini aniq ifodalaydi. “Strategy, Infrastructure & Product” blokida joylashgan mahsulot hayotiy siklini boshqarish, infratuzilma rivoji va xizmatlarni taklif etish modullari orqali foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashtirilgan xizmatlar tizimi shakllanadi. Bu O'zbekiston aloqa tarmog'i uchun alohida ahamiyatga ega bo'lib, bozor segmentlarini tahlil qilish asosida individual xizmat paketlarini ishlab chiqish imkonini beradi.

Rasmning “Operations” bo'limi esa operatsion boshqaruvni xizmat sifatini kafolatlovchi va xaridordan to'lovga bo'lgan jarayonlarni yagona tizimga bog'lovchi model sifatida ko'rsatadi. Mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish, To'lovlar va daromadlarni boshqarish, Sifat kafolati kabi komponentlar orqali diversifikatsiya nafaqat xizmatlar miqdorini, balki ularning barqarorligini, daromad oqimlarining aniq rejalashtirilishini va xizmat ko'rsatish sifatining me'yorlashtirilishini ta'minlaydi. O'zbekiston aloqa kompaniyalari uchun ushbu modul mijozga yo'naltirilgan xizmatlar siyosatini shakllantirishda beqiyos metodik asos bo'la oladi.

Rasmning quyi qismida joylashgan Korxona boshqaruvi bloki esa strategik rejalashtirishdan

¹ <https://www.google.com/url?sa=i&url=httpsfoiz3Afoiz2Ffoiz2Ftech-talk.orgfoiz2F2015foiz2F01foiz2F16foiz2Fwww.innovativepublication.uz>

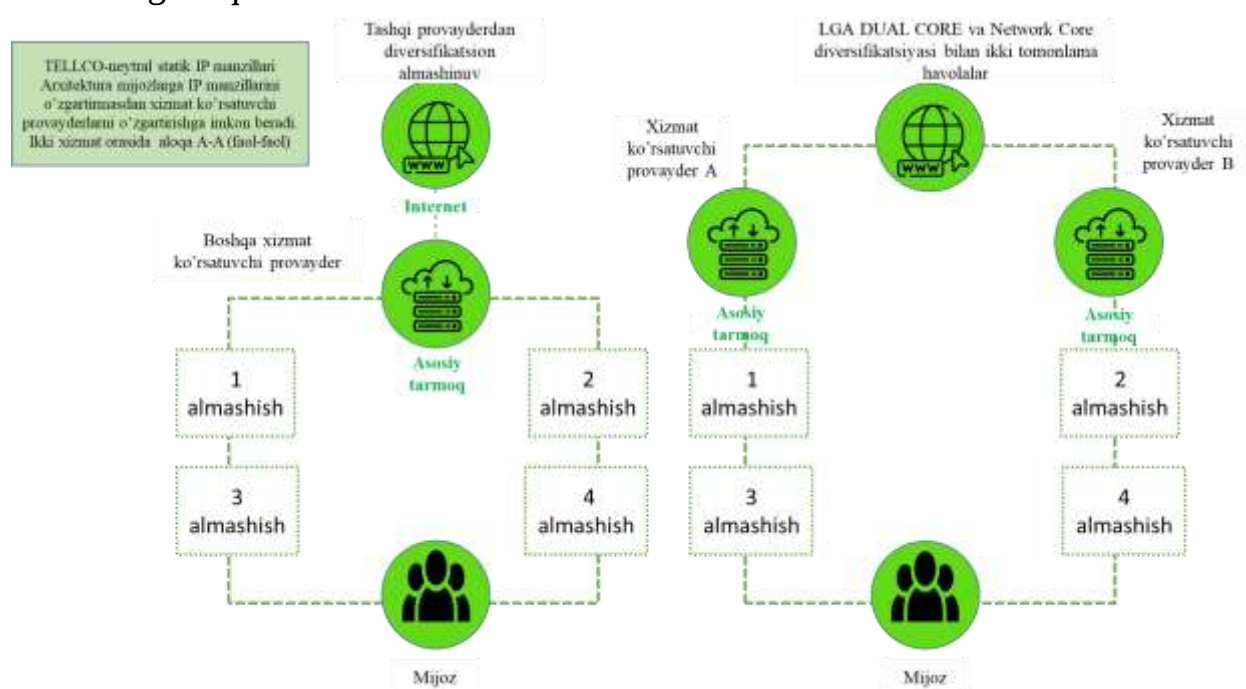

“NAZARIY VA AMALIY FANLARDAGI USTUVOR ISLOHOTLAR VA ZAMONAVIY TA'LIMNING INNOVATSION YO'NALISHLARI”

tortib, inson resurslarini boshqarishgacha bo'lgan barcha funksiyalarni yagona muvofiqlashtiruvchi platformaga aylantiradi. Ayniqsa, Tashqi tomonlar bilan aloqalarni boshqarish, Korxona xatarlarini boshqarish kabi komponentlar orqali bugungi o'zgaruvchan axborot makonida tezkor moslashuvchanlik va raqamli tavakkalchilikni tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. O'zbekiston sharoitida bu korxonalarini investitsiyaviy jihatdan jozibador qilish, xalqaro sheriklik aloqalarini kuchaytirish va korporativ boshqaruv madaniyatini joriy etishda muhim vosita hisoblanadi.

O'zbekiston aloqa korxonalari mazkur global tajribadan o'rnak olib, xizmatlar diversifikatsiyasini faqat mahsulot innovatsiyasi darajasida emas, balki operatsion va strategik boshqaruvda to'liq integratsiyalangan model asosida shakllantirishi lozim. Ayniqsa, OSS/BSS integratsiyasi asosida xizmatlar zanjirini to'liq raqamlashtirish, mijozlar ehtiyojini real vaqt rejimida aniqlash va bozor signaliga asoslangan mahsulot taklifini avtomatlashtirish orqali nafaqat ichki samaradorlik, balki xalqaro raqobatbardoshlik ham ta'minlanadi. Shunga ko'ra, bizning aloqa va telekommunikatsion korxonalarimizning faoliyatiga ushbu integratsiyani qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Zamonaviy aloqa infratuzilmasining barqaror ishlashi va foydalanuvchi xizmatlarining uzluksizligi uchun zarur bo'lgan eng muhim omillardan biri — bu tarmoq turfa (diversified) tuzilmasini yaratishdir. Diagrammada ko'rsatilganidek, “LGA Dual Core” (Ikki markazli mahalliy jo'g'rofiy hududga ega yadro tarmog'i) arxitekturasini orqali ikki xil xizmat ko'rsatuvchi provayder A va B foydalanuvchiga bir vaqtning o'zida parallel faol aloqani (Active-active) ta'minlash imkonini beradi. Bu yondashuv O'zbekistonda mavjud bo'lgan bitta provayderga qaramlikni kamaytirish, aloqa sifatini va xizmat ishonchliligini oshirish uchun eng maqbul modeldir.

2-rasm. LGA Telecomning tashqi provayderlardan diversifikatsion xizmatlar almashinuvi

modeli asosida Dual Core (ikki yadroli ulanish) arxitekturas²

Rasmdagi asosiy innovatsion jihatlardan biri bu telco-neutral static IP addresses (ya'ni operatorga bog'lanmagan statik IP-manzillar) orqali foydalanuvchining xizmat ko'rsatuvchini almashtirgan taqdirda ham IP manzilini o'zgartirmasdan xizmatdan foydalanishda davom etishidir. Bu, ayniqsa, yirik korporatsiyalar, davlat idoralari va axborot xavfsizligi yuqori bo'lgan sektorlar uchun juda katta qulaylik yaratadi. O'zbekistonda bu modelni joriy qilish orqali davlat va biznes infratuzilmasining uzluksizligi hamda xizmat ko'rsatishdagi muvozanat kuchaytiriladi.

Xulosa. Telekommunikatsiya xizmatlarini diversifikatsiyalash bugungi global raqamli iqtisodiyotda nafaqat xizmatlar ko'lamini kengaytirish, balki butun boshqaruv va operatsion infratuzilmani qayta qurish jarayoni sifatida qaralmoqda. TM Forum tomonidan ishlab chiqilgan OSS/BSS modeli asosida xizmatlarni boshqarish, mahsulot hayotiy siklini optimallashtirish, daromad oqimlarini nazorat qilish va sifat kafolatini ta'minlash kabi mexanizmlar kompaniyalarga xizmatlarning barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi.

LGA Dual Core arxitekturas va telco-neutral static IP kabi innovatsion yondashuvlar esa O'zbekiston telekommunikatsiya bozorida xizmat ishonchligi, uzluksizligi va xavfsizligini ta'minlashda strategik yechim sifatida ahamiyatlidir. “Kontent + texnologiya” modeliga asoslangan xizmatlar integratsiyasi, segmentatsiya va raqamli mahsulotlarni avtomatlashtirilgan taklif qilish tizimi orqali mahalliy kompaniyalar global standartlarga mos, yuqori qiymatli ekotizim yaratishga erishishi mumkin.

Umuman olganda, global tajribalar shuni ko'rsatadiki, diversifikatsiya — bu telekommunikatsiya sektorini texnik darajada emas, balki konseptual va strategik asosda qayta formatlash jarayonidir. O'zbekiston aloqa korxonalari ushbu yondashuvlarni joriy qilish orqali nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki mamlakatning raqamli infratuzilmasi barqarorligini mustahkamlaydi, foydalanuvchilar uchun yangi raqamli imkoniyatlarni yaratadi va xalqaro raqobatbardoshlik darajasiga yaqinlashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. AT&T Inc. Annual Report 2018–2023. — Dallas: AT&T Publishing, 2023. — 145 p.
2. Бобожонова З. Ш. СИНГУЛЯР ИҚТИСОДИЁТБАРҚАРОР СТРАТЕГИК ИҚТИСОДИЙ ТИЗИМИ СИФАТИДА //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – С. 974-979.
3. ЮЛДАШЕВ, Қ., Ўзбекистонда давлат-хусусий, А. Ш., ТОЖИБОЕВА, Ш., ТОШПЎЛАТОВА, Г., ТАРАХТИЕВА, Г., & БОБОЖОНОВА, З. Biznes-Эксперт.
4. Бободжонова З. Экономическое регулирование способов разработки по закачке воды на разведанных месторождениях //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 11/5. – С. 37-41.

² <https://www.google.com/url?sa=i&url=httpsfoiz3Afoiz2Ffoiz2Fwww.lgatelecom.netfoiz2Fpostfoiz2Fwhy-telcos-exchange-diversification-cannot-protect-you-against-network-www.innovativepublication.uz>